zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya (дата звернення: 04.12.2025).

4. Іщенко Н. А. Інтеграція соціально-психологічних методів у формування соціальних навичок дошкільників. Одеса: Фенікс, 2021. 115 с.

5. Косенчук О. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 1. С. 138-155.

6. Котик М., Барановська І.Г. Музична театралізація як засіб розкриття творчого потенціалу дітей у системі дошкільної та початкової освіти. 2025. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 26-27 березня 2025 р.*) 2025. Вип. 14. С. 9-11. URL: https://dspace.vspu.edu.ua/handle/123456789/16153

7. Олійник Д.С. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку. *Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи: зб. наук. праць*. Житомир: ФОП Левковець, 2022. Ч. 1. С. 73-76.

8. Петрова І.І. Роль педагога у формуванні соціальної поведінки дошкільників . *Вісник педагогічних наук.* 2022. № 2. С. 155-160.

9. Тушинська О.О. Організаційно-педагогічні умови формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами краєзнавства. Житомир, 2023. С. 143-146.

10. Циганенко Л. Соціально-громадянська компетентність дошкільників: досвід та перспективи. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету.* 2023. Вип. 64. С. 255-261.

ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДОШКІЛЬНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Людмила Яременко,здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: **Л.Є.Перетяга,** доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION JF GRAPFOMOTOR SKILLS IN PRESCHOOL CHIIDREN: EUROPEAN PRACTICES AND UKRAINIAN EXPERIENCE

Liudmila Yaremenko, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У статті розглядається проблема формування графомоторних навичок у дітей дошкільного віку як важливої передумови їх готовності до навчання в школі. Проаналізовано психофізіологічні основи розвитку графомоторики, висвітлено особливості європейських педагогічних практик і узагальнено український досвід. Обґрунтовано ефективні педагогічні умови та методи формування графомоторних умінь у старших дошкільників.*

Ключові слова*: графомоторні навички, дошкільний вік, дрібна моторика, підготовка до школи, сенсомоторний розвиток.*

Abstract*. The article examines the issue of the formation of graphomotor skills in preschool children as an important prereguisite for their readiness for school learning. The psychophysiological foundations of graphomotor development are analyzed, and the features of European pedagogical hractices and Ukrainian experience are highlighted. Effective pedagogical*

conditions and methods for developing graphomotor skills in senior preschool children are substantiated.

***Key words**: graphomotor skills, preschool age, fine motor skills, school readiness, sensorimotor development.*

У сучасних умовах модернізації освіти одним із ключових завдань дошкільної ланки є забезпечення якісної підготовки дітей до навчання в школі. Важливим показником такої готовності виступає сформованість графомоторних навичок, які є основою письмової діяльності дитини. Разом із тим педагогічна практика засвідчує, що значна частина дітей має труднощі у процесі оволодіння письмом, що зумовлено недостатнім розвитком дрібної моторики, слабкою координацією рухів та несформованістю зорово–моторної координації [4, с. 48].

Зокрема, у дослідженнях О.Савченко підкреслюється, що підготовка руки до письма повинна розпочинатися ще в дошкільному віці та здійснюватися системно, із поступовим ускладненням завдань. Авторка наголошує на важливості формування базових рухових навичок, які забезпечують точність і координацію рухів руки [4, с. 82]. Водночас акцент робиться на необхідності врахування вікових особливостей дітей та індивідуального темпу їх розвитку.

Поряд із цим, у працях Н. Гавриш значна увага приділяється взаємозв'язку розвитку мовлення і дрібної моторики. Дослідниця доводить, що активізація рухів пальців стимулює мовленнєві центри головного мозку, що позитивно впливає на загальний розвиток дитини [2, с.115]. Таким чином, формування графомоторних навичок розглядається не лише як підготовка до письма, але як важливий чинник розвитку мовленнєвої компетентності.

У свою чергу, Л. Калмикова підходить до розгляду цієї проблеми з позиції психолінгвістики, підкреслюючи, що графомоторні навички формуються у процесі взаємодії сенсорних і моторних механізмів. Вона зазначає, що важливу роль у цьому процесі відіграє зорово- моторна координація, яка забезпечує узгодженність рухів руки та зорового контролю [3, с. 67]. Це положення є важливим для розуміння механізмів формування письмових умінь.

Розвиваючи зазначені підходи, С. Максименко акцентує увагу на значенні психічних процесів у формуванні графомоторних навичок. Науковець підкреслює, що розвиток уваги, пам'яті та мислення є необхідною умовою успішного оволодіння письмом, оскільки забезпечує усвідомленість і контроль дій дитини [7, с.132].

Крім того, у працях Т. Дуткевич розкриваються психологічні особливості розвитку дітей дошкільного віку, які необхідно враховувати в процесі формування графомоторних навичок. Авторка зазначає, що ефективність цього процесу значною мірою залежить від організації діяльності дитини, її мотивації та емоційного стану [6, с.74]. Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про комплексний характер формування графомоторики.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз європейських практик і українського досвіду формування графомоторних навичок у дітей дошкільного віку.

Передусім слід звернути увагу на психофізіологічні передумови формування графомоторики. У дошкільному віці активно розвивається центральна нервова система, вдосконалюється міжпівкульна взаємодія, що забезпечує узгодженність рухів. Саме тому систематичне виконання вправ на розвиток дрібної моторики є необхідною умовою формування графомоторних навичок [3, с. 59].

Важливим компонентом є розвиток зорово моторної координації, яка забезпечує узгодження рухів руки з візуальним контролем. Її недостатній розвиток може призводити до труднощів у відтворенні графічних елементів [6, с. 96].

Переходячи до аналізу європейських практик, варто зазначити, що вони базуються на принципах дитиноцентризму, активної діяльності та сенсорного розвитку. Основна увага приділяється не ранньому навчанню письма, а підготовці руки до нього через різні види діяльності. Зокрема, широко використовуються вправи з маніпуляції предметами: нанизування, сортування, пересипання, що сприяє розвитку дрібних м'язів руки та точності

рухів [1, с. 64]. Такі вправи розвивають не лише моторні навички, але й увагу, мислення та самостійність дитини.

Поряд із цим значну роль відіграє художня діяльність: ліплення, малювання, аплікація. Вона сприяє розвитку плавності рухів, координації та просторового мислення, що є важливими передумовами письма. Таким чином, європейський підхід орієнтований на природний розвиток дитини через діяльність і сенсорний досвід.

У свою чергу, український досвід формування графомоторних навичок базується на положеннях Базового компоненту дошкільної освіти, який визначає розвиток дрібної моторики як важливу складову освітнього процесу. У практиці закладів дошкільної освіти широко застосовуються пальчикові ігри, штрихування, обведення контурів, малювання орнаментів, графічні диктанти. Такі вправи сприяють формуванню точності рухів, розвитку координації та підготовці руки до письма [2, с. 121].

Важливою умовою є поступовість і системність навчання. Діти спочатку виконують прості завдання, поступово переходячи до складніших, що забезпечує ефективне формування навичок [4, с.105]. Сучасна педагогічна практика передбачає також використання інноваційних підходів, таких як нейропсихологічні вправи, інтегровані заняття, елементи арт – терапії, що сприяють комплексному розвитку дитини [6, с.88].

Особливу роль відіграє розвивальне середовище, яке має бути насиченим, варіативним і доступним. Наявність різноманітних матеріалів стимулює самостійну діяльність дітей і підвищує їхню мотивацію до навчання [3, с.71].

Поєднання європейських підходів і українського досвіду створює оптимальні умови для формування графомоторних навичок у дошкільників.

Формування графомоторних навичок є важливим компонентом підготовки дітей до школи, що потребує системного підходу та врахування вікових особливостей. Європейські практики орієнтовані на розвиток через діяльність і сенсорний досвід забезпечує методичну послідовність і структурованість навчання. Поєднання цих підходів сприяє ефективному розвитку дрібної моторики та формуванню готовності до письма.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021. 36 с.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання. Київ: Либідь, 2012. 280 с.
3. Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Київ: Слово, 2015. 304 с.
4. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 392 с.
5. Калмикова Л. О. Психологія розвитку дошкільника. Київ: Освіта, 2017. 256 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 416 с.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ: Грамота, 2018. 368 с.